

Сѐнтерёу ялавё

Муркаш район хасачё

1944 сұлхи майан 5-мёшёнчепе тухать

51 (7368) №

Юн кун, 2006 сұлхи июнён (сёртме) 21-мёшё

Хакё ирёлкё

Хай тытамлаь ыйтавёсемпе

Ю.А. Иванов: “Мускаври төл пулусем усалла иртрес”

Кәсалхи январён 1-мёшёнчепе пусласа “Раçсей Федерацийён ырыант хай тытамлаьа йёркелемелли пётёмёшле принципсем синчен” 131-мёш номерлө федералла сакун вая кёчө. Вай пурнаса кеме пуслана-ранпа унпа сыханна ыйтусем те сахал мар сиксе тухрөс. Саванпа та Раçсейри сакун каларакансем тата ырыант хай тытамлаь органёсем хушшинче асанна саккуна пурнаса кертес өсрө ёслө партнерла хушханусем кирлех. Шаьаь сак теллеве ёнтө Раçсей Федерацийён Федералла Пушавён Патшалаш Думин депутатёсем К.И. Косачёва П.В. Семенов (вөсем сёршы-ван саккунсем каларакан органён аялти палатинче Чаваш Республикин председителёсем шутланасё) «Ырыант влаç реформи: хирөсле сыхану» проекта пурнаса кертме пусларөс. Иртнө кёснерни кун вара асанна проекта пурнаслаç теллеве пирөн республикари муниципалла районсен пусласёсем Мускавпа пулчөс. Вөсем Патшалаш Думинче, Федерация Канашёненче тата Раçсей Федерацийён Президент Администратийёненче иртнө төл пулусене хушханчөс. Палартмалла, республикари ырыант влаç председителёсем ку ыйтула малтан та пулла Мускавпа. Хальхинче делегацияре пирөн район пусласёне Ю.А. Ивановпа пөрле Патарьел, Комсомольски, Вар-

мар, Сёмёрле, Красноармейски, Тавай, Етёрне районёсен пусласёсем пулла. Чи малтанах вөсем Патшалаш Думинче Аграри ыйтавёсемпе ёслөкен комитет председителёне Г.В. Куликпа төл пулла. Генадий Васильевич район пусласёсене ял хушалахё синчен калакан федералла сакун проекчёне паллаштарчө. Ял хушалахёне йөркеллө ёслеттөрес, сак отрасль йөркеллө аталантар тесе тата мөн тумалли пирки район пусласёсен хушашне ыйтрөс. Каласу кунта “Дача амнистийё синчен” саккун проекчё тавра та пулчө. Комитет председителё асанна саккун уйрам хушма хушалахёсене пырса тивни пирки те каларөс. Ырыант самоуправлени ыйтавёсемпе ёслөкен комитет членёсемпе Г.Г. Голиковпа, А.И. Салихова тата асанна комитет аппарачён ертусипе С.Ю. Катковпа иртнө төл пулурасмаьаь ырыант хай тытамлаь органёсен ёснө йөркелессе тавра пулчө. Мөн тумалла ырыант бюджет йөркеллө ёслетөрес? Сак тата ыйту хуравсене тупма тарашрөс вөсем. Ун хыссан Раçсей Федерацийён Президентё сумёнчи Чаваш Республикис Представительствинче РФ Президентё сумёнчи Чаваш Республикин Представителёне Г.С. Федоровпа төл пулса каласрөс. Делегацияре йөркеленө төл пулусем хыссан пирөн рай-

он пусласё Ю.А. Иванов халахёсем хушшинче ыйтусемпе ёслөкен комитетан председителёне К.И. Косачёва төл пулчө. Каласу, төпрен илсен, Муркашри культуралла сывлаьа сирөплөтмелли центра хута яраси пирки пулчө. Константин Иосифович асанна центра хута ярасинче Муркашсене пулашма шантарчө. П.В. Семеновпа уйрамман иртнө төл пулурасмаьаь депутат Ман Сентёрти “Янаш” халах коллективне Венгрияе кайса килме пулашасси пирки пөлтөрчө. Чаваш Республикинчен кайна делегация Кремльте экскурсияре те пулчө. Асанна ёслө төл пулусем пирки хайнө хушашне пөлтөрме ыйтсан, район пусласё Ю.А. Иванов сипла хуравларөс: – Сакан пек тухса сүрени питеь ырыантла. Сакла Патшалаш Думин депутатёсемшөнен те, пирөншөн те усалла. Пөр-пөр саккуна ыйшаниччен унан проекчё пирки ырыант хай тытамлаь органёсен председителёсемпе төл пулса каласни, пирөн хушашсене пөлке вөсене саккун хатөренлө чух шута хуни сав тери кирлө. Сакла вал е ку саккуна ыйшанна хыссан кайран улшанусем кертөссинчен хатарат. Саван пекх Патшалаш Думин депутатёсем сак ыйтусемпе хайсем те ырыанна тухни, унти хушаша пөлни питеь кирлө, – терө Юрий Александрович.

Районти пөрлешүллө хушалахёсенче июнөн 20-мёшө төлне нумай сүл үсекен кураксене мөн чухлө сұлнине катартни (процентпа)

Е. Андреев яч. хис.	0
“Волга”	12
“Восток”	15
“Герой”	3
“Агро-Урожай”	0
К. Иванов яч. хис.	11
Ильич яч. хис.	6
“Колос”	0
Ленин яч. хис.	9
АФ “Лидер”	1
“Моргаушская”	30
“Нива”	3
“Орино”	5
“Передовик”	1
“Свобода”	9
“Сеятель”	0
Суворов яч. хис.	5
АФ “Рассвет”	2
АФ “Нива”	0
“Ударник”	10
“Хлебобор”	2
Чапаев яч. хис.	13
“Чемеево”	2
Чкалов яч. хис.	5
КФХ Михайлов А.Н.	0
КФХ Ямангеев В.Г.	0
РАЙОНӨПЕ	5,1

Кәсал июнөн 20-мёшө төлне хушалахёсем пурө 558 гектар синче нумай сүл үсекен кураксене сұлна. Сұлталла кала яра ку хисеп 815 гектарпа танлашнчө. Пөлтөр 115 тонна ута янталаначө пулсан, кәсал “Ударник” хушалахё сөс 20 тонна типөтнө ута хатөренлө. Йүскасисемех 50 тонна сенаж хывна (районан иртнө сұлхи катартавө – 866 тонна). Кусемпе пөрлех “Волга” чикеллө яваплалла обществара 150 тонна силос, “Моргаушская” чәх-чөп фабрикичө 90 тонна витаминла курак санәхө хатөренлө. Вольәаь апачө хатөрлес ёс малалла пырат.

Чаваш Республикин Президентёнен Указө

Пуранмалли сүрт-йөрсөн тата коммуналла пулашу ёсөсемшөн төленө чухне граждансене социалла пулашу памалли хушма мерасем синчен

Граждансене патшалаш пулашавне парассине вайлатас, вөсене паракан социалла хутлөх шайне үстөрес теллеве сипла ыйшанатан:

1. Чаваш Республикин Министрсен Кабинечөн: пуранмалли сүрт-йөрсөн тата коммуналла пулашу ёсөсемшөн төлеме паракан субсидисене шутласа каларма уса куракан, граждандансен лару-таравне лайаьхлатакан республика стандарчөсене палартмалла: федерация ёс тавакан власөн тивөслө органёсене пуранмалли сүрт-йөрсөн тата коммуналла пулашу ёсөсемшөн граждандансен түлкен вице улшанавөн чи юлашки индексёсене палартас енепө төплө салтавланла расчөтсем тата федерация бюджетөнчен Чаваш Республикин республика бюджетне паракан уқса-тенкө пулашавне пайлассине шутлама кирлө пусламаш катартусем сумне сөнүсем памалла.
2. Ырыант хай тытамлаь органёсене организацисем паракан сүрт-йөрпө коммуналла пулашу ёсөсен тарифёсене муниципалла пөрлөхсенче пуранакансем илкен социалла хутлөх шайне сыхласа хаварма кирлине шута илсе палартма сөнес.
3. Сак Указ апа официалла йөркепе пичетлесе каларна кунран пусласа вая көрет.

Чаваш Республикин Президентё Н. ФЕДОРОВ.
Шупашкар, 2006, сёртме, 9. 48 №.

Указа аьлантарни 3-мөш стр.

Раçсейре

Сыва чухне сипленмелле

РФ ятарла медицина страховани фончө тата РФ социалла страховани фончө ёслөкен граждандансен диспансеризация тума каякан такаксене саплаштарасси синчен пөрлехи приказ каларна. “Сывлаь” наци проекчё 35-55 сұлсенчи ёслөкен граждандансен сывлаьне төрөслеме палартат. Сакла пөтөмпех патшалаш шучөпе пулат, сынсен түлемелле мар. Сиенлө производствара ёслөкенсене төрөслеме палартачөсө. Төрөслөве вара бюджетниксенчен пулсасчө. Мөншөн 35-55 сұлсене илө-ха? Сакла вай питти вәхәт шутланат. Чирөсем те сак тапхарта паларма пулсасчө. Сак сұлсенчисем пирөн сёршывра 14 миллион сын. Кәсал 4 миллионне пахасашан. Хайсен сывлаьне төрөслөтөрес текенсене көтөсчө. Ситес сұлта диспансеризация ирттерме патшалаш уқса-тенкөне кәсалхинчен икө хут ытларат – 4 миллиард тенке яхан уйарта.

Ёсрө паларнашан

Хисеп грамотипе наградаланә

Район администрацийөн пусласхөн июнөн 15-мөшөнчи 163№ ыйшанавөне район администрацийөн Хисеп грамотипе саксене наградаланә:

- Халах сывлаьне сыхлас ёсрө нумай сүл тухасла ёслөнөшөн: **Нина Николаевна АЛЕКСАНДРОВАНА**, Муркашри төп больница тәп бухгалтерне;
- Надежда Николаевна БОЧКАРЕВАНА**, Муркашри 2№ район больница асла медицина сестрине;
- Нина Петровна ЕРШОВАНА**, Юнкәри ялти врач амбулаторийөн акушерне;
- Галина Николаевна КУЗНЕЦОВАНА**, Муркашри төп больница анестезиологипе реаниматологи врачне;
- Нумай сүл тухасла ёслөнөшөн тата обществалла ёсө хастар хушаннашан **Людмила Валентиновна МОРЕВАНА**, “Сундырь-Хлеб” ООО төп бухгалтерне.

Юбилей

Саламлаптар

Хакларан та хакла, юратна машара, аннене, кукама – Шарпаь яленче пуранакан **Зоя Ивановна ИВАНОВНА** 45 сүл тултарна ятпа чөрөрен саламлаптар. Чуманкисе библиотекинче 25 сүл түрө камлапа ёслөсе сапайлахуна, хастарлахуна палартан. Семьере яланах килешу, тулаьх пурнаç пултәр. Утас кун-сулу такар, ёмеру вараь, сывлаьху сирөп пултәр.
Салампа: 3 хөрө, көрүшө, манукө, таьхлечисем, таьванёсем, амашө.

Пирөн юратна анне, асанне, кукамай **Анфиса Гавриловна ЖИРНОВА** Пиккикаси яленче пуранат. Сак кунсенче вай 80 сүл тултарат. Юбилей ячөне эфир апа чун-чөрөрен айшан саламлаптар. Юратна аннесөм, ан чирле, татах та нумай пуран. Эфир сана чун-чөрөрен хисеплетпөр, санпа мухтанатпәр, эс пурришөн саванатпәр.
Саламлаканөсем: ывалөпе хөрө, көрүшөсем, кинө, манукөсем, праманукөсем.

Сырәнтару – 2006

Райхасатан сырәнтару хакө ку хутөнче те үсмест Хакла вулакансем! «Сөнтерёу ялавё» хасата иккөмөш сүр сұлта илсе тама унчөнчи хакпа – 135 тенкөпе сырәнтарасчө. Иккөмөш сүр сұлта та пөрле пулар!

Республикара

Чаваш Ен Республика кунне уявлать

Сёртме уйаьхөн 23-мөшөнче Регионсен хушшинчи “Регионсем – вөсөмсөр хушанса ёслени” курав усаьлат. Экономика аталанавөне сугуилу министрө Иван Моторин пөлтөрнө тарәх, курава хушашна Раçсейөн 19 регионөнчен 293 заявка килнө, саван пекх Беларусле Италирен те пур. Курава республикари 220 предприятитөпе организаци хушанө. Төп экспозиция Чаваш Енре наци приоритетла проекчөсене пурнаса кертөссине халалланә. Промышленноспа энергетика министрствин “Пулла пултарайман чанлаь” уйрам экспозицияне те ырыантарөс. Июнөн 22-мөшөнче Сөнө Шупашкар – “Химпром” АУО – Тугаркаси автосула усаьсчө. Сөнөтнө трассана уснине массалла велочупула палла тавөс.

Сак кунах Шупашкар заливен сываьхөнче фонтан усаьсчө. Шупашкар юхан шыв порчөн иккөмөш черетне хута ярасчө. Шупашкар хулинче төрлө мероприятисем ыйшлә. “Раçсей сәл кусөсем” фестивал, ал ёс аьтисен выставкисем, төрлө амартусем, концертсем... Кәсалхи сүл уяв мероприятийөсен ыйшөнче сөнөлөхсем те пулсө. Аьлта сөмөсем ише тупашсө. Залив сываьхөнче кустармалла конькипе чупса амартөс. Карас сыханавөне тивөстөрекөн пөр компани хула сийөн дирижабльпе вөсме сөнне. Республика кунне кәсал Улатарпа Сөнтөрварри районсөненче те анлан палла тавасчө. Пирөн районти ял тарәхсөненче художество пултарулаь коллективсөн концертсөсем, төрлө вайә-конкурсөсем пуласчө. Июнөн 23-мөшөнче Муркашри ачапача паркөнче кану касө йөркелөсчө.

Пәрла сұмар

Сиен күмөсөр иртмерө

Иртнө эрне кун республикари шалкәм сұмарпа хуташ пәр сурө. Сак сүт санталәк инкөкө “Хлебобор” АФ чикеллө яваплалла обществара Мән Сөнтөр тата Ильинка ял тарәхсөнчи уйрам хушма хушалахёсенчи хуралтасемпе пахча симөс культурисене сиен күчө. Уйрамман илес пулсасан, “Хлебобор” АФ чикеллө яваплалла обществара 12 гектар синчи вольаь кашманө, 2 гектар синчи хөрлө кашман, 3 гектар синчи куьпастапа сухан сиенленнө, сысна ферминче 14,5 таваткал метр чухлө чүрече кантәкө ванна. Ильинка ял тарәхөнчи Куç-

кәнта вара уйрам сынсен 15 хушалахөнче 4-5 га синчи пахча симөс пара пула сиенленнө. Саван пекх пуранмалли сүртсөмпе хуралтасөн чүрөчисөн кантәкө ванна, И.В. Ярteeв хушалахөнче 180 таваткал метр рубероид сиенленнө, Г.Г. Кудряшова хушалахөнче 8 тав. метр сарай тарри хайпанна, хаьха тунсе кайна, А.Д. Бычкова хушалахөнче кирпөчрөн купаланә хаьха юпи анса үкнипе хаьха тунсе кайна тата В.П. Вахрушев хушалахөнче пуранмалли сүрт сүмне сыпастарна пластик плитасем 25 таваткал метр

сиенленнө. Мән Сөнтөр ял тарәхөнче вара хәш-пөр хушма хушалаьра пахча симөс культурисем пөтнө: 246 хушалаьра пөтөмпө 12,6 гектар синче. Сав шутран 5,2 гектар синче – куьпаста, 2,5 гектар синче – помидор, 1,3 гектар синче – сухан, 0,8 гектар синче – хаяр, 2,8 гектар синче – ытти культураьсем. 52 гектар синче сөр улми те ырыан-ырыанпа сиенленнө. Ку ял тарәхөнче те сил-таьвал кантәк ватна төслөхсем пур.

Л. ПАВЛОВА
калашә.